

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІМЕНІ Г.Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА**

ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

**Збірник наукових праць
студентства й наукової молоді**

(за матеріалами X Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентства й наукової молоді,
Харків, 29 квітня 2020 року)

УДК: 881 + 883 + 882 + 882 + 808
Ф 56

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 4 від 15.06.2020 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голобородько Костянтин Юрійович – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Олексенко Олена Андріївна – кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови

Маленко Олена Олегівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства та лінгводидактики

Мельників Ростислав Володимирович – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

Лебеденко Юлія Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Сергієнко Катерина – голова студентського наукового товариства українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Автори публікацій несуть відповідальність за достовірність фактичних даних, чіткість викладу тексту, цитування, а також мовно-стилістичний рівень написання матеріалів.

Філологія ХХІ століття [Електронне видання] : Збірник наукових праць студентства й наукової молоді, Харків, 29 квітня 2020 р. / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди ; [редкол.: К. Ю. Голобородько (голов. ред) та ін.]. – Харків, 2020. – 116 с.

©Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2020
©Автори публікацій, 2020

<i>Дрожжина Катерина Василівна</i> <i>Тема війни у творі Сергія Жадана «Інтернат».....</i>	<i>103</i>
<i>Зайцева Олена Юріївна</i> <i>Новела «На острові» Михайла Коцюбинського крізь призму техніки потoku свідомості.....</i>	<i>105</i>
<i>Нагорна Ольга Михайлівна</i> <i>«Блакитна троянда» Лесі Українки як модерна драма.....</i>	<i>106</i>
<i>Солодка Лілія Олексіївна</i> <i>Мотив свободи у реценції Сквороди та Гете.....</i>	<i>107</i>
<i>Черногуз Юлія Костянтинівна</i> <i>Історичні мотиви в ліриці Ліни Костенко.....</i>	<i>113</i>

*Тут я сиджу і формую
В своїй віковичній картині,
Й людей я таких лаштую,
Які чимось подібні мені.
Щоби ридати і плакати,
Й бачити світле життя,
Щоби тебе зневажати
Точно так само, як я.*

Отже, філософи свідомо використали концепт «свободи» як найвищої цінності у світі. Бо лише воля дарує справжнє щастя і розмаїття життя, а загарбницьке спрямування знищує як одну особистість, так і весь світ. Порізного мудреці оформили свої ліричні зразки. Сковорода обстоював історичні перипетії, уславлюючи народного спасителя – Хмельницького. Гете ж у завуальованій формі викривально визискував політичну верхівку, встановлюючи інтертекстуальні зв'язки з античною літературою, зокрема Есхілом «Прометей закутий».

Філософські істини не може розділити відстань, для них не існує кордонів (Україна, Німеччина), думки мудреців суголосні, аби на землі панував мир, свобода, гуманізм, естетичні та етичні ідеали. Усі обставини, місця, історична думка – всі ці деталі впливають на формування філософських вчень та ідеалів. Тому творчість письменників, а надто філософів, варто оцінювати крізь призму епохи. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у порівняльному аспекті творчого доробку митців.

Література

1. **Ізборник Григорій Савич Сковорода**/ [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/skovoroda/skov1.htm> (останній перегляд 22.04.2020). 2. **Солодка Л.** Образ Прометей очима двох геніїв – Шевченка та Гете / Л.Солодка // зб. наук.праць. Переяслав-Хмельницький, 2018. Вип. 37. – С. 319-323. 3. **Goethe J.W.** Ausgewählte Gedichte / Johann Wolfgang von Goethe. – Москва: Издательство литературы на иностранных языках, 1940. 167 с.

УДК 84'61

*Черногуз Юлія Костянтинівна
Харків, ХНПУ імені Г.С.Сковорода
Наук.кер.:к.філол.н.,доц. Р.В. Мельників*

ІСТОРИЧНІ МОТИВИ В ЛІРИЦІ ЛІНИ КОСТЕНКО

Поетичний доробок Ліни Костенко перебуває під пильною увагою науковців уже кілька десятків років. З-поміж знакових праць слід відзначити дослідження В'ячеслава Брюховецького «Ліна Костенко: Нарис творчості», Галини Кошарської «Творчість Ліни Костенко з погляду поезики

експресивності». Заслуговує на увагу «Історичний роман Ліни Костенко «Маруся Чурай»: шкільна версія аналізу» Григорія Клочека, який є досить гарним навчальним посібником для широкого кола, у тому числі, учнів і вчителів. Під новим кутом зору проаналізована творчість поетеси у дисертаційній роботі Руслани Мариняк «Історіософія поезії Ліни Костенко».

Утім, популярність творчості Ліни Костенко і серед читачів, і серед літературознавців спричинила формування певних стереотипів у сприйнятті її доробку. Тож на сьогодні є потребав перепрочитанні її лірики і зокрема в поглибленому аналізі історичних мотивів. Цим зумовлена **актуальність нашого дослідження**.

Мета роботи – проаналізувати історичні мотиви в поетичній творчості Ліни Костенко.

В основу аналізу ми беремо поняття мотиву, означене Б. Томашевським, – як «нерозкладна частина твору» [4:182], та спираємося на концепцію мотиву І. Силантьєва, передусім щодо повторюваних і варіативних компонентів [3:87].

Слід зауважити, що характерною рисою, яка вирізняє творчість Л. Костенко, є поєднання минулого із сьогоденням, їхнє балансування на межі реальності та легенди. Для поетеси кожна подія минулого – це національна пам'ять, наше теперішнє та майбутнє. Сама авторка так охарактеризувала свою творчу рису: «І дві мене, прозорі від безсонь, / на перехресті вічності й вівторка, / стоять під тінню бронзових долонь //» [2:133].

У своїй ліриці Ліна Костенко використовує такий літературний засіб, як звернення до праобразів давньої України. Це допомагає читачеві повернутися до витоків української нації, формувати національну свідомість та гордість за історичне минуле України. Саме такі образи присутні в поезії «Погаслі кострища стоянок».

Через античні мотиви, які поетеса широко використовує у своїй творчості, проводиться паралель з сучасністю та висміюються негативні явища сучасного світу. У поезії: «Будь щедрою, хай плаче твоє листя» Ліна Костенко розповідає нам не про руїни Трої, а про те, як руйнується держава, як її розривають на шматки заради наживи: «Кассандра плаче на руїнах Трої, в руїнах Трої гріється змія» [2:81].

Мотив подорожі в часі описано в поемі-баладі Ліни Костенко «Скіфська одісея», де розкривається вічна тема нерівності між бідними та багатими: «Бо іде цар з рабами та скарбами, царя везуть вози і барабани. І мертві слуги мертвого царя тримають мертвих коней за вуздечку. [2:436] – Коли вмирає простий чоловік, хіба ж затіють стільки камуфлету?» [2:437]. Образ часу у творі передає читачеві ідею єдності поколінь: минулого, теперішнього та майбутнього.

Поезія «Іма Сумак» [1:29] розповідає про дівчину, яка дуже страждає, спостерігаючи загибель цивілізації інків, знищеної завойовниками. Авторка твору проводить паралель між минулим і сьогоденням, розкриваючи найгірші риси людини у погоні за наживою.

Тісно переплітається з історичними мотивами у ліриці Ліни Костенко мотив єднання людини з природою. Поєднання цих мотивів простежується у вірші «Інкрустації», де авторка разом із біблійними героями застерігає сучасне та майбутнє покоління від нового «чорнобилю»: «Загидили ліси і землю занедбали. Поставили АЕС в верхів'ї трьох річок», «І мертві, і живі, і ненароджені нікого з вас довіку не простять!» [2:124].

Своєрідним екскурсом в історію української нації є вірші: «Чадра Марусі Богуславки», «Горислава-Рогніда», «Любов Потьомкіна», «Стара церковця в Лемешах», «Цирк», «Любов Нанесена» та ін. В образах українських жінок Ліна Костенко узагальнює патріотизм та самосвідомість українців.

Основною ідеєю історичних мотивів поетеси є аналіз свідомості українського народу, його місця серед інших національних культур, збереження історичної цінності подій, які вплинули на інтеграцію української нації у світову спільноту. При цьому поетеса закликає кожного з нас бути невід'ємною частиною свого народу і своєї держави.

У центрі цих міркувань стоїть величезна сила поетичного слова Ліни Костенко. Її філософські роздуми щодо історичної цінності подій, що відбувалися у світі, їх ролі для сучасності та досконалості людини, передусім, увиразнюються в літературній спадщині поетеси.

Література:

1. **Клочек Г.** Ліна Костенко: Навчальний посібник-хрестоматія. — Кіровоград: Степова Еллада, 1999. — 320 с.
2. **Костенко Л.** Вибране / Ліна Костенко. — Київ : Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1989. — 560 с.
3. **Силантьев И.** Поэтика мотива / И. В. Силантьев ; [отв. ред. Е. К. Ромодановская]. — М. : Языки славян. культуры, 2004. — 296 с. — (Язык. Семиотика. Культура).
4. **Томашевский Б.** Теория литературы. Поэтика : [учеб. пособие] / Борис Викторович Томашевский ; [вступ. ст. Н. Д. Тamarченко ; коммент. С. Н. Бройтмана при участии Н. Д. Тamarченко]. — М. : Аспект Пресс, 2002. — 333, [3] с.